

Gemeenten en de vrije gasmarkt

Vanaf 1 juli volgend jaar is de gehele gasmarkt vrij. De meeste gemeenten hebben reeds elektriciteit ingekocht op de vrije energiemarkt. Dit heeft veelal geleid tot aanzienlijke kostenbesparingen. De vrije gasmarkt daarentegen, is nog nieuw voor gemeenten. Zullen ook daar kosten kunnen worden bespaard? Een kort overzicht van de (on)-mogelijkheden voor gemeenten op de vrije gasmarkt.

Na liberalisering van de gasmarkt, zullen gemeenten het gas op de vrije markt moeten inkopen. Grote industrieën en instituten met een jaarlijks verbruik van meer dan 835.000 m³ aardgas gingen de gemeenten reeds voor.

De ervaring bij de grote afnemers leert dat de inkoop van gas complexer is en met meer risico gepaard gaat dan de inkoop van elektriciteit. Vooral het transport van gas en de meting van het verbruik, maar ook de boetesystemen zijn ingewikkelder. Bovendien is de markt voor levering van gas nog onvolwassen. Gasunie speelt, als vrijwel monopolist, nog een zeer dominante rol. Bovendien is er geen echte markt voor de handel in gas (*gas-to-gas competition*). De prijsvaststelling vindt nog steeds plaats op basis van de olieprijs. Daarnaast is het voor de kleinere afnemers, zoals huishoudens en gemeenten, nog onduidelijk hoe de kosten voor het landelijk transport zullen worden verrekend. Bij grote afnemers, met een continu verbruik over het gehele jaar, blijkt dat er grote kostenbesparingen gerealiseerd worden, en dat een gedegen inventarisatie noodzakelijk is.

De groothandel in gas speelt zich af op een dagmarkt, en is daarom hectisch. In feite heeft de huidige vrije afnemer nu slechts twee uur per dag de tijd, tussen 13.00 en 15.00 uur, om een leverancier te kiezen en een prijs vast te leggen. Onze ervaring leert dat een gedegen voorbereiding van de gasinkoop essentieel is, en dat aan de kant van de gebruiker goed moet worden afgesproken wie bevoegd is om binnen die twee uur te beslissen over wel of geen inkoop.

Naar verwachting, zal ook de gemeente op de inkoop van gas enige kosten kunnen besparen ten opzichte van de huidige situatie op de gasmarkt. De besparingen zullen waarschijnlijk lager zijn dan bij de inkoop van elektriciteit het geval is. Niet alleen is het inkoopvolume bij gemeenten lager dan voor elektriciteit, ook de

margeverschillen tussen leveranciers lijken geringer.

Vanwege de nog voortdurende onduidelijkheid over de tariefregels voor het transport van gas voor de kleinverbruikers, doen leveranciers nu nog geen aanbiedingen en kan de gemeente geen gedegen afweging maken. Naar het zich laat aanzien zullen leveranciers, begin 2004, aanbiedingen kunnen doen.

De vraag is echter of de gemeente vooralsnog een afwachtende houding moet aannemen. Het antwoord hierop is nee, zo'n houding betekent dat de leverancier, volgens de huidige algemene leveringsvoorwaarden van het energiebedrijf, het recht heeft eenzijdig de prijzen vast te stellen en risico's af te wentelen op de afnemer. Want, let wel: het toezicht van de Rijksoverheid (Dte) op de leveringsprijzen vervalt als de vrije markt een feit is. De afnemer dient zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Inkopen van gas (en elektriciteit) op de vrije markt zal een terugkerende verantwoordelijkheid voor gemeenten blijven, waarbij men rekening dient te houden met de kansen en risico's van de vrije markt. Overigens zal die vrije markt ook enige extra werkbelasting met zich meebrengen. Het gaat daarbij niet alleen om het maken van een inventarisatie van de aansluitingen en het voorbereiden van een aanbesteding, ook onduidelijkheden en fouten in de facturering zullen extra aandacht vragen. De problemen met de facturering behoeven niet slechts het gevolg van een *switch* van leverancier te zijn, zij kunnen ook optreden als de gemeente helemaal niets onderneemt.

De kosten van het gasverbruik van de gemeenten liggen doorgaans veel lager dan de kosten van het elektriciteitsverbruik. Bij elektriciteit zijn de grote posten openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en gemalen (en tractie).

Gas wordt eigenlijk uitsluitend in gebouwen afgenomen.

De meeste gemeenten – met uitzondering van de vier grote steden – hebben niet meer dan 5 tot 100 gasaansluitingen, met een indicatief verbruik tot 1,5 miljoen m³ aardgas. Naar onze mening zijn daarom de meeste gemeenten niet verplicht tot een Europese procedure voor de aanbesteding, als althans wordt volstaan met een jaarcontract. Het ‘commerciële deel’ van de levering blijft dan onder de EU-aanbestedingsgrens van € 269.681.

Gezien de huidige onduidelijkheid op de gasmarkt, is het ook gewenst enige onderhandelingsruimte te behouden. Onder de EU-aanbestedingsprocedures is dit lastiger dan bij een gewone tender.

Gemeenten kunnen bij inkoop van gas op vier manieren kosten besparen:

- 1 Inkopen op het juiste tijdstip wanneer de groothandelsprijzen laag liggen (belangrijkste).
- 2 Lagere leveringsprijs vanwege een lagere marge voor de leverancier (nu minder dan 1,0 € cent per m³).
- 3 Mogelijk een korting van de leverancier op de kosten voor het landelijk transport.
- 4 Verzamelfacturering kan leiden tot besparing op de administratiekosten.

De netto-kostenbesparingen zijn op dit moment nog nauwelijks te schatten.

De gasmarkt voor de kleinverbruikers biedt nog weinig duidelijkheden. Het organiseren van een tender zal op dit moment leiden tot weinig, en in elk geval tot moeilijk te vergelijken aanbiedingen. Vooruitlopend op de invoerdatum van de vrije gasmarkt, zou het opzeggen van de bestaande overeenkomst onderhandelingsruimte kunnen creëren en de mogelijkheid tot inspraak over de gasprijs, eventuele boetes en de wijze van factureren.

In de huidige algemene leveringsvoorwaarden voor zakelijke gebruikers van de energiebedrijven, staat een opzeggingstermijn van 6 maanden (soms hanteert men echter twee weken). Dit houdt in dat de gemeente vóór 1 januari 2004 moet opzeggen teneinde per 1 juli 2004 *vrij* te zijn. Bij enkele leveranciers kan uitsluitend per kwartaal worden opgezegd.

Volgens de huidige regels van de energiebedrijven, dienen aansluitingen met een verbruik groter dan 170.000 m³/jaar te worden gemeten per uur met afstandsuitlezings van een databuffer. De aanschaf, plaatsing en uitlezing van de nieuwe gasmeters geschieden onder verantwoordelijkheid en kosten van de verbruikers. Veelal worden deze meters al geplaatst op initiatief van de netwerkbeheerder. Controle van de juiste werking is echter onontbeerlijk. De ervaring met de grootverbruikers leert evenwel dat er

veel fouten worden gemaakt bij het installeren en uitlezen van de gasmeters.

Het verdient aanbeveling de vervanging van de gasmeters zo spoedig mogelijk te laten uitvoeren, zodat in het najaar van 2004 uurmetingen kunnen plaatsvinden. Deze zijn van belang voor een goede tariefbepaling in 2005. Gastransportkosten op basis van geschatte verbruiksprofielen, vallen altijd hoger uit dan op basis van werkelijke uurmetingen.

De voorbereidingen van een gemeente voor de vrije gasmarkt beginnen altijd met de inventarisatie van de aansluitingen, de verbruikscijfers en de aansluit- en verbruikseigenschappen. De netbeheerder is de enige partij die over alle gegevens beschikt. Hij zal dus medewerking moeten verlenen om de inventarisatie goed te kunnen uitvoeren. Niet alle gegevens staan op de facturen vermeld. Op basis van deze inventarisatie kan men tevens vaststellen of een EU aanbesteding noodzakelijk is.

Voor het verkrijgen van vergelijkbare aanbiedingen voor de levering van gas op de vrije markt is het noodzakelijk over een goed verbruikspatroon van het gas per aansluiting te kunnen beschikken. Het gaat daarbij niet alleen om het gasverbruik per jaar, maar ook – in het bijzonder – om het maximale gasverbruik per uur en het gasverbruikspatroon over het gehele jaar.

KORTOM . . .

- Opzeggen van de leveringsovereenkomsten gas om vanaf 1 juli 2004 te kunnen onderhandelen of aanbesteden.
- Inventarisatie van de gasaansluitingen en verbruikspecificaties.
- Aanpassen van meetinrichtingen voor aansluitingen met een verbruik van meer dan 170.000 m³ per jaar.
- Besluiten over de keuze voor onderhandelen met de huidige leverancier, dan wel aanbesteden.
- Bij aanbesteding is het advies een onderhandse tender te doen en zo mogelijk niet een Europese procedure te volgen, omdat de aanbiedingen dikwijls moeilijk vergelijkbaar zijn en open einden bevatten over de transportkosten en de boetes.
- Vaststellen van de leveringsprijs op basis van een prijsclick-formule, gekoppeld aan de groothandelsprijzen. De leveringsprijs kan dan te zijner tijd worden vastgelegd. De markt moet hier wel rijp voor zijn.
- Het verdient aanbeveling een systeem van energiebeheer en kostenbewaking op te zetten voor alle gasaansluitingen van de gemeente. Dit systeem kan sterk gelijken op het eveneens aanbevolen systeem van energiebeheer en kostenbewaking voor elektriciteit.